عماد رحمانی، نویسنده و کارگردان پویانمایی «افسانه سپهر»:

قصه های بومی سکوی پرش رقابت جهانی است

گفت و گو

گروه فرهنگی

«افسانه سپهر» تنها فیلم پویانمایی راه یافته به بخش مسابقه فیلم‌های بلند بخش ملی در سی و هفتمین جشنواره بین‌المللی فیلم‌های کودکان و نوجوانان است. این فیلم به تهیه‌کنندگی مهدی جعفری جوزانی پس از «شمشیر و اندوه» دومین انیمیشن به تهیه کنندگی او بوده که اولین نمایش خود را در چهل و سومین جشنواره بین‌المللی فیلم فجر تجربه کرد و پس از چند حضور بین‌المللی، حالا به جشنواره بین‌المللی فیلم‌های کودکان و نوجوانان راه پیدا کرده است.

عماد رحمانی کارگردان پویانمایی «افسانه سپهر» معتقد است؛ شناخت پیداکردن نسبت به ذائقه و علاقه‌مندی مخاطبان کودک و نوجوان کار بسیار سخت و دشواری است. متأسفانه برخی از اظهارنظرها در فضای مجازی، نوعی نگرش منفی را نسبت به این گروه سنی به وجود آورده است. در صورتی که واقعیت به گونه‌ای دیگر است. خوشبختانه در مجموعه ما تعدادی از نوجوانان به عنوان کارآموز مشغول فعالیت هستند و ارتباط با آنها باعث شده تا شناخت بیشتری نسبت به این نسل پیدا کنیم.

عماد رحمانی کارگردان فیلم پویانمایی «افسانه سپهر» گفت: «نخستین اکران این فیلم سال گذشته در جشنواره فیلم فجر اتفاق افتاد و خوشبختانه میزان واکنش‌های مثبت به آن فراتر از انتظار ما بود. «افسانه سپهر» با توجه به فضای آن و نوع روایت ماجراجویانه خود، با استقبال مخاطبان هدف مواجه شد. با اینکه این فیلم به صورت بین‌المللی نیز عرضه شده و در مناطقی نظیر روسیه و آسیای مرکزی مورد توجه قرار گرفت و به زبان روسی نیز دوبله شده است.»

او با اشاره به بازخوردها در بازار اروپا و آمریکا عنوان کرد: «در اروپای غربی یکی از تهیه‌کنندگان به نام سینمای انیمیشن به تیم ما اضافه شد که او در این حرفه نامی معتبر به حساب می‌آید. خوشبختانه تاکنون «افسانه سپهر» با واکنش مثبتی در بازارهای اروپایی و آمریکایی مواجه شده است.»

رحمانی ادامه داد: «برای من همواره فرآیند خلق و ارتباط با مخاطب دارای اهمیت بوده است. اولین تجربه سینمایی من در زمینه تولید فیلم انیمیشن، «شمشیر و اندوه» بود که آن را برای مخاطبان نوجوان و بزرگسال تولید کردیم. من پیش از کارگردانی در زمینه پویانمایی، در حوزه بازی‌های رایانه‌ای فعالیت می‌کردم و به دلیل شباهت کلی میان بازی‌های رایانه‌ای و انیمیشن، توانستیم با این حوزه قرابت و نزدیکی پیدا کنیم. البته جهان درونی میان بازی‌های رایانه‌ای و انیمیشن بسیار با یکدیگر متفاوت است و به همین دلیل تصمیم گرفتیم تا مخاطبان هدف خود را بیش از پیش و بهتر از قبل مورد شناسایی قرار دهیم. در نتیجه از نظرات کارشناسان محتوایی، روانشناسی و... در تیم تولید بهره گرفتیم.»

او افزود: «فعالان حاضر در سینمای انیمیشن کشور در تلاش هستند تا خود را به سطح اول استاندارد کیفی در این صنعت نزدیک کنند. در این مسیر نیاز است تا مزیت‌های تولیدات داخلی مورد تأکید و توجه قرار گیرد. قصه‌های مختص زیست ایرانی، فضاسازی، شوخی‌های برآمده از فرهنگ داخلی از جمله مواردی است که می‌تواند برای مخاطب جالب توجه باشد و او را به خود جذب کند. ایران دارای ریشه‌های فرهنگی و تمدنی قابل احترامی است و برای مثال افسانه‌ها و روایت‌های بسیار خوب و جذابی در بستر فرهنگی کشور وجود دارد. اگر در تولیدات خود به این موارد توجه نشان دهیم، مخاطب داخلی متوجه تمایز انیمیشن‌های ایرانی و جهانی خواهد شد و به تماشای تولیدات داخلی رغبت پیدا می‌کند. تجربه بین‌المللی کشورهایی نظیر چین نیز موفقیت این استراتژی را اثبات می‌کند.»

این فیلمساز بیان کرد: «در «افسانه سپهر» و بر مبنای معیارهای موجود، چهار سرزمین به تصویر کشیده شده است و تلاش کردیم افسانه‌های مختلفی در سیر روایت، مورد بازنمایی قرار گیرد. برای روایت این فیلم موقعیتی بی‌زمان و مکان درنظر گرفته شده است و در عین حال در مرحله دوبله، از لهجه‌ها و گویش‌های مختلف موجود در ایران برای کاراکترها بهره بردیم. بزرگ‌ترین هدف ما ساختن فضایی سرشار از شوخی‌ها و موضوعات برخواسته از فرهنگ ایرانی در دوبله این فیلم بود تا مخاطب بتواند هرچه بیشتر با این انیمیشن ارتباط برقرار کند.»

> شناخت پیداکردن نسبت به ذائقه و علاقه‌مندی مخاطبان کودک و نوجوان کار بسیار سخت و دشواری است. متأسفانه برخی از اظهارنظرها در فضای مجازی، نوعی نگرش منفی را نسبت به این گروه سنی به وجود آورده است. در صورتی که واقعیت به گونه‌ای دیگر است

رحمانی یادآور شد: «نسل تازه، کودکان و نوجوانان امروز بسیار باهوش هستند. عموماً در خصوص این گروه سنی در جامعه تصور نادرستی وجود دارد و بسیاری، آنها را افرادی سطحی می‌دانند، اما زمانی که با آنها ارتباط بیشتری پیدا می‌کنیم و دقیق‌تر این نسل را واکاوی می‌کنیم، هوش و عمق فکری آنها در مسائل گوناگون بسیار به چشم می‌آید.»

این فیلمساز تأکید کرد: «جشنواره بین‌المللی فیلم‌های کودکان و نوجوانان در طول سال‌های حیات خود با دو ویژگی مهم شناخته شده است. این رویداد نشان می‌دهد که سینمای کودک و نوجوان هنوز زنده است و نفس می‌کشد. این گروه سنی یک سوم تعداد کل مخاطبان سینمای ایران را تشکیل می‌دهند و حتی به تدریج شاهد هستیم که سهم بیشتری از اکران را نیز به خود اختصاص می‌دهند. جشنواره فیلم‌های کودکان و نوجوانان فرصتی برای تعامل چهره به چهره میان سازندگان آثار و مخاطبان هدف فراهم می‌کند و این موضوع می‌تواند به نوعی جریان‌سازی منجر شود. خوشبختانه این روزها تولید فیلم انیمیشن در ایران رونق بسیاری پیدا کرده است و تقریباً در طول سال، چرخه اکران از وجود فیلم انیمیشن خالی نیست.» وی اضافه کرد: «رویارویی با مخاطبان جشنواره فیلم‌های کودک و نوجوان در سال گذشته نشان داد که این گروه سنی علاقه‌مند هستند تا با عوامل تولید فیلم‌های انیمیشن ارتباط بیشتری داشته باشند. خوشبختانه در این رویداد توجه زیادی به نقش خبرنگاران و داوران کودک و نوجوان شده است و نیاز است تا این موضوع حتی بیش از گذشته مورد تأکید قرار بگیرد.»

رحمانی در پایان با اشاره به ظرفیت‌های جشنواره مختص گروه سنی کودکان و نوجوانان، گفت: «در جشنواره فیلم فجر شکل خاصی از رقابت میان آثار وجود دارد اما در جشنواره فیلم‌های کودکان و نوجوانان فضا صمیمانه‌تر است و شاید به همین دلیل است که چهره‌های معتبر با رغبت به‌عنوان داور در این رویداد حاضر می‌شوند.»

ذهن کودکان امروز ساده نیست، آنها تفکری پیچیده دارند

برش

بنیامین شجاعی کارگردان هنری انیمیشن «افسانه سپهر» گفت: «من پیش از این در صنعت بازی‌های رایانه‌ای فعالیت می‌کردم و نسبت به سینمای انیمیشن برای ورود احساس خوبی نداشتم. در تولید بازی‌های رایانه‌ای عموماً خلق فضایی واقع‌گرایانه اهمیت بیشتری دارد و بنابر این تجربه، در اولین فیلم پویانمایی این گروه یعنی «شمشیر و اندوه»، پرداختن به فضایی رئال و واقع‌گرایانه مورد توجه قرار گرفت. اما بعدها و در «افسانه سپهر» فضایی فانتزی را تجربه کردیم که این موضوع برای گروه تولید بسیار چالش برانگیز بود.»

وی ادامه داد: «سال گذشته با پویانمایی «شمشیر و اندوه» حضور در جشنواره بین‌المللی فیلم‌های کودکان و نوجوانان را تجربه کردیم که خوشبختانه مخاطبان گروه سنی نوجوان بسیار با اثر همراه شدند. برای من جالب بود که در نشست پرسش و پاسخ این فیلم، سؤالات بسیار تخصصی از سوی این گروه سنی مطرح شد، در صورتی که در جشنواره فیلم فجر عموماً پرسش‌ها بسیار ساده‌تر و ابتدایی بودند و حتی چندان ارتباطی با حوزه انیمیشن نداشتند. بنابراین وجود بازخوردهای اینچنینی باعث شد تا برای ادامه مسیر در سینمای انیمیشن انگیزه بسیار بیشتری پیدا کنم.»

شجاعی افزود: «نوع پرسشگری حرفه‌ای خبرنگاران نوجوان این جشنواره برای من بسیار جالب است و این موضوع نشان می‌دهد نسل جدید فرزندان این سرزمین دارای چه توان و پتانسیل بی‌نظیری هستند. نباید در مرحله تولید، ذهن کودکان و نوجوانان را ساده و ابتدایی در نظر بگیریم، چراکه بسیاری از آنها به تماشای آثار گروه سنی بزرگسال می‌نشینند و این موضوع در نوع نگاه و سلیقه آنها اثرگذار است. تولید اثری که بتواند به صورت همزمان مورد اقبال گروه‌های سنی مختلف قرار بگیرد، امری سخت و پیچیده است و زمان زیادی را برای رسیدن به چهارچوبی درست در این زمینه باید صرف کرد. برای مثال سبک و شیوه راه رفتن کاراکترهای فانتزی با شخصیت‌های رئال بسیار متفاوت است و باید نسبت به این موضوع توجه جدی نشان داده شود.»

این کارگردان تصریح کرد: «برای شناخت بهتر نسل جدید ما تلاش می‌کنیم تا پیوسته به تماشای آثار مختلف این حوزه بنشینیم و نقاط قوت و ضعف آنها را در مواجهه با مخاطب تحلیل کنیم. امروزه شرایط به گونه‌ای است که برای جذب مخاطبان کودک، تنها ۱۰ دقیقه فرصت در اختیار دارید و اگر نتوانید موجبات اشتیاق آنها را نسبت به دنبال کردن قصه فراهم کنید، تماشاگر را از دست خواهید داد. با اینکه در برخی از آثار ذهنیت کودکان بسیار سطحی و ابتدایی در نظر گرفته می‌شود، اما باید این نکته را در نظر گرفت که کودکان امروز دارای تفکری پیچیده هستند و این موضوعات از جمله مهم‌ترین مواردی است که باید در ساخت و تولید آثار مختلف لحاظ شود.» شجاعی در پایان گفت: «خوشبختانه در استودیو مهوا امکانات زیادی از جانب تهیه‌کننده در اخیار فیلمسازان و بازی‌سازان قرار داده می‌شود. ما نیز در تلاش هستیم تا با تلاش‌های شبانه‌روزی و تولید کارهای متفاوت، در جهت افزایش کیفیت محصولات گام برداریم. این روزها کیفیت تولیدات انیمیشن ایران بسیار از سطح منطقه خاورمیانه فراتر است و با کمی تلاش بیشتر می‌توانیم در سطح شرق آسیا و حتی اروپا نیز حرف‌هایی برای گفتن داشته باشیم.»

به وقت دیده شدن

تأملی در موقعیت بازیگری امیرحسین فتحی

یادداشت

آوا فیاض
بازیگر و کارگردان تئاتر

بعضی داشته‌ها همان‌قدر که از بیرون فرصت دیده می‌شوند، برای خود شخص تهدید هستند.

به دنیا آمدن در یک خانواده شناخته شده یعنی هویت فرد از همان اول بر اساس نام خانوادگی‌اش تعیین می‌شود، نه عملکرد یا دستاورد شخصی.

در بازیگری، پسر یا دختر فلانی بودن شاید کاتالیزوری برای ورود به این عرصه باشد، اما ساخت هویت فردی و اثبات استعداد و توانایی شخصی خیلی سخت‌تر و زمان‌برتر از زمانی است که یک فرد ناشناس پا به این حوزه می‌گذارد؛ چرا که اجازه آزمون و خطا دارد و بدون پیش‌زمینه فقط به خروجی نهایی کار او دقت می‌شود.

امیرحسین فتحی یکی از مثال‌هایی است که شاید اگر پسر یک کارگردان حرفه‌ای و کاربلد نبود، خیلی زودتر از اینها نقش‌های متفاوت از او می‌دیدیم، نه لزوماً به معنای کیفیت بیشتر، بلکه فضا داشتن برای تجربه‌های متعدد.

نقش «کامیار» در سریال شغال که این روزها در حال پخش است، وقت دیده شدن امیرحسین فتحی است. انرژی و تلاش‌های او برای به تصویر کشیدن این کاراکتر چندلایه با انتخاب یک بازی بیرونی و متفاوت نسبت به نقش‌های قبلی‌اش، در کل کار دیده می‌شود اما این تلاش‌ها گاه به درستی به ثمر نشسته و گاه غلو شده به چشم می‌آیند.

این بازی بیرونی، جایی که لایه جدیدی از کاراکتر کامیار را در سکانس استخر با پدرش (مهدی سلطانی) می‌بینیم، بسیار درست و تأثیرگذار است. دوربین حرکت اضافه ندارد و اجازه می‌دهد تماشاگر قصه کاراکتر را بشنود.

فتحی در این سکانس قرار است رازی از کودکی خود را فاش کند که دلیل اصلی رفتارهای خشن، عصبی و عدم توانایی او در رفتار بالغانه است. فتحی طوری کامیار را بازی می‌کند که بدون شکستن غرور، التماس کردن یا ترحم خریدن، بزرگ‌ترین دردش را به پدرش می‌گوید و جوری او را گوشه رینگ می‌گذارد که جز سکوت چیزی باقی نمی‌ماند. او در این سکانس از آن کامیار بی‌عقل، پررو و منزجرکننده، در حرکتی ظریف با تلفیق حس درونی و بازی بیرونی به آرامی لایه تازه‌ای از شخصیت‌اش را رو می‌کند. حالا شاید همچنان تماشاگر گناه تجاوز را بر او نبخشد، اما دیگر کامیار را سیاه نمی‌بیند و احتمالاً بتواند درکش کند.

یا در سکانس اولین گفت‌وگو با زن پدرش (شبنم مقدمی) حس اضطراب پنهان شده زیر اعتمادبه‌نفس ساختگی و صحبت در مورد کتاب هیتلر را به خوبی بازی می‌کند.

همین جنس از بازی، در سکانس‌هایی نپخته و غلوآمیز شده است؛ به‌خصوص در سکانس‌هایی که سطح کیفی بازیگران تراز نیست. اینجاست که نقش مهم کارگردان در هدایت بازیگر و انتخاب درست موقعیت به چشم می‌آید. برای مثال انتخاب بازیگر زن نقش مقابل کامیار (تارا) به قدری اشتباه است که پاسکاری‌های عاطفی و حسی اتفاق نمی‌افتد. بی‌تجربگی بازیگر نقش تارا در بیان دیالوگ، انتقال حس و درک درست از موقعیت سکانس کاملاً مشهود است. وقتی حس از یک کاراکتر منتقل نمی‌شود، در سکانس‌های پرتنش مانند دعوا در خانه کامیار که منجر به خودزنی او می‌شود یا درگیری در کافه، بار اضافه روی دوش کاراکتر دیگر می‌افتد. اینجا اگر بازیگر از تجربه کافی برخوردار نبوده و کارگردان نیز حد و اندازه بازی بیرونی را کنترل نکند و انتخاب درستی در اندازه نما و زاویه نداشته باشد، آن میزان از خشم و واکنش کامیار نیز زیاد از حد دیده می‌شود. بالانس در حس و کیفیت ارائه بازیگران بر عهده کارگردان است که از بیرون کلیت قاب را می‌بیند.

اما در کنار تمام سکانس‌های پردیالوگ و پراکت، یک پلان کوتاه است که توانایی فتحی در بازیگری را بیش از قبل نشان می‌دهد؛ جایی که آوا در آینه دستشویی رستوران، تصویر کامیار را می‌بیند. تمرکز قاب روی کاراکتر آواست، اما نگاه عمیق کامیار که ترس، استیصال و شرمندگی را توأمان دارد، در همان آینه به خوبی منتقل می‌شود.

این بازی درونی شاید در امتداد نقش صابر عبدلی در «شهرزاد» مانند سکانس شوخی‌های عاشقانه با شیرین کنار حوض یا نقش سیاوش در «جیران» مانند سکانس دیدار با جیران و شاه، هنگام اسارت و شکنجه باشد.

فتحی بازیگری است که با تغییر لحن و حالت چشم‌ها می‌تواند حس را به خوبی منتقل کند و نیازی به حرکات پررنگ بیرونی ندارد اما هر بازیگری دوست دارد نقش‌های متفاوت بازی کند و حالا بعد از نقش سامان در سریال «قطب شمال»، این دومین‌بار است که در یک نقش اصلی متفاوت در پروژه‌ای مستقل از پدرش، بازی کرده است. پس از گذشت سال‌ها از ورود او به بازیگری، این دو فرصت اخیر شاید باعث شود کارگردانان جسارت سپردن نقش‌های جدید را به خود امیرحسین فتحی پیدا کنند، نه به پسر حسن فتحی.

> به دنیا آمدن در یک خانواده شناخته شده یعنی هویت فرد از همان اول بر اساس نام خانوادگی‌اش تعیین می‌شود، نه عملکرد یا دستاورد شخصی

روی خط خبر

«ذرات آشوب» راهی بغداد شد

نمایش «ذرات آشوب» به نویسندگی و کارگردانی ابراهیم پشت‌کوهی برای حضور در بخش مسابقه ششمین جشنواره بین‌المللی تئاتر بغداد راهی عراق شد. ششمین جشنواره بین‌المللی تئاتر بغداد از ۱۰ تا ۱۶ اکتبر برابر با ۱۸ تا ۲۴ مهر در کشور عراق برگزار خواهد شد. سیدجواد یحیوی، یاشار نادری، گاتا عابدی، خیام حسینی، پدرام زمانی، رضا آرامش، فهیمه موسوی، مینا ترکمن، گندم احمدی، شبنم روزبهانه، پژمان برزگر، طاها صالحی و ایرج تدین بازیگرانی هستند که در این نمایش به ایفای نقش می‌پردازند. /مهر

۴ فیلم ایرانی در جشنواره کودک و نوجوان شارجه

جشنواره بین‌المللی فیلم کودک و نوجوان شارجه در امارات میزبان نمایش ۴ فیلم کوتاه از سینماگران ایرانی خواهد بود. فیلم‌های کوتاه «خلیل» ساخته سیدپیام حسینی، «مجازات» ساخته پویا مفید، «فردا، امروز نیست» ساخته سیدمهدی کرباسی و «بالرینا» به کارگردانی مشترک فریما خلیلی و سهیل بابایی در این جشنواره به نمایش گذاشته می‌شوند. جشنواره بین‌المللی فیلم کودک و نوجوان شارجه از ۶ تا ۱۲ اکتبر (۱۴ تا ۲۰ مهرماه) در امارات برگزار می‌شود. /ایسنا

گالری سهراب میزبان نمایشگاه «پیروان پوسیدگی»

«پیروان پوسیدگی» عنوان نمایشگاه نقاشی «میترا ابراهیمی» است که از ۱۱ تا ۲۲ مهرماه در گالری سهراب برپا می‌شود. به گفته میترا ابراهیمی هنرمند نقاش: «این مجموعه شامل ۲۳ اثر با تکنیک ترکیب مواد روی مقوا در ابعاد مختلف است و در فاصله سال‌های ۱۴۰۱ به این سو متأثر از شرایط اجتماعی خلق کرده‌ام. در این مجموعه فیگور انسان را با المان‌های طبیعی که زنده نیستند و هیچ گونه باروری و رشدی ندارند، ترکیب کرده‌ام و به بیانی استعاری رسیده‌ام. /ایران

انتشار فراخوان یازدهمین جشنواره موسیقی «بَیت و حَیران»

یازدهمین جشنواره سراسری موسیقی «بَیت و حَیران» به دبیری حسن حسن‌زاده ۱۱ تا ۱۳ آذرماه امسال در دو بخش رقابتی و غیررقابتی و با حضور هنرمندان موسیقی نواحی سراسر کشور در شهرستان سردشت آذربایجان غربی برگزار می‌شود. هدف از این جشنواره، تقویت، بسط و گسترش فرهنگ فولکلور و موسیقی بومی نواحی ایران، فراهم کردن زمینه‌ای مناسب برای رشد و ترویج گنجینه ارزشمند موسیقی و ارج‌گذاری به تلاش هنرمندان است. /ایرنا